

TA'LIM JARAYONINI TASHKIL ETISHDA O'YIN
TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS JIHLTLARI

Xaqqulova M.T

xaqqulovamadina2212@gmail.com

TATU Urganch filiali 4-bosqich talabasi

M.R.Allaberganova

amuyassa83@gmail.com

*TATU Urganch filiali "Raqamli ta'lim texnologiyalari" kafedrasida katta
o'qituvchisi*

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llashning o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqiladi. O'yin texnologiyalari nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga, balki ularning motivatsiyasini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali usul sifatida ko'rilmogda. Maqola ushbu usulning pedagogik tamoyillarga muvofiqligi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini tahlil qiladi.*

***Kalit so'zlar:** Ta'lim texnologiyalari, o'yin usullari, o'quv jarayoni, motivatsiya, innovatsion metodlar.*

Хаккулова М.Т

xaqqulovamadina2212@gmail.com

Студентка 4 курса Ургенчского филиала Т.У.И.Т

М.Р.Аллаберганова

amuyassa83@gmail.com

*Старший преподаватель кафедры «Цифровые образовательные
технологии» Ургенчского филиала Т.У.И.Т*

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИГРОВЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА

***Аннотация:** В данной статье рассматриваются конкретные аспекты использования игровых технологий в образовательном процессе. Игровые технологии рассматриваются как эффективный способ не только повысить уровень знаний учащихся, но и развить их мотивацию и творческие способности. В статье анализируется соответствие данного метода педагогическим принципам и его значение в образовательном процессе.*

***Ключевые слова:** Образовательные технологии, игровые методы, образовательный процесс, мотивация, инновационные методы*

Khakkulova.M.T

xaqqulovamadina2212@gmail.com

Student of the 4th stage of Urganch branch of T.U.I.T

M.R. Allaberganova

amuyassa83@gmail.com

Senior teacher of the "Digital Education Technologies" department of T.U.I.T Urganch branch

CHARACTERISTICS OF USING GAME TECHNOLOGIES IN ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS.

***Abstract:** This article examines the specific aspects of using game technologies in the educational process. Game technologies are considered as an effective way not only to increase students' knowledge, but also to develop their motivation and creativity. The article analyzes the compatibility of this method with pedagogical principles and its importance in the educational process.*

***Key words:** Educational technologies, game methods, educational process, motivation, innovative methods.*

Kirish

Hozirgi zamon ta'limi raqobatbardosh shaxslarni shakllantirishni talab etadi. Bu jarayonda innovatsion yondashuvlar, xususan, o'yin texnologiyalarining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. O'yin texnologiyalari orqali murakkab mavzularni qiziqarli va sodda usulda tushuntirish, o'quvchilarning diqqatini

jamlash hamda ularda darsga nisbatan qiziqish uyg'otish mumkin. Ushbu maqola ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llashning o'ziga xos jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan.

Tahlil va Muhokama

Ta'limda o'yin texnologiyalarining o'rni va ahamiyati

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'yin texnologiyalari o'quv jarayonini yanada qiziqarli, samarali va ijodiy qilishda muhim rol o'ynamoqda. Ular o'quvchilarning faolligini oshirish, bilimni mustahkamlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali vosita sifatida qaraladi. O'yin texnologiyalari orqali ta'lim jarayonida o'quvchilar faqatgina bilim oluvchilar emas, balki faol ishtirokchilar sifatida shakllanadi. Bu esa ularning nafaqat o'rganayotgan mavzuni chuqurroq tushunishiga, balki ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'yin texnologiyalari ta'lim jarayonida quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

1. **Motivatsiya oshishi:** O'yinli yondashuv o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini orttiradi. Bu usul, ayniqsa, o'quvchilarning qiyin yoki zerikarli deb hisoblanadigan fanlarga e'tiborini jalb qilishda foydalidir.

2. **Ijodiy fikrlashni rag'batlantirish:** O'yinlar murakkab masalalarga yechim izlash jarayonini qiziqarli qiladi va o'quvchilarda yangi, noodatiy yondashuvlarni shakllantiradi.

3. **Jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish:** Guruhli o'yinlar orqali o'quvchilar birgalikda ishlash, o'zaro yordam va muloqot qilish qobiliyatlarini oshiradi.

4. **Bilimni mustahkamlash:** O'yin texnologiyalari orqali olingan bilimlar uzoq muddatli xotirada saqlanib qoladi.

O'yin texnologiyalarining tamoyillari

O'yin texnologiyalarini qo'llashda quyidagi tamoyillarga amal qilish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi:

1. **Qiziqarli va foydali uyg'unlik:** O'yin mazmuni nafaqat qiziqarli, balki o'quv dasturiga mos bo'lishi lozim. Bu o'quvchilarni nafaqat o'yin jarayoniga, balki o'quv materialiga ham jalb qiladi.

2. **Yoshga moslik:** Har bir o'yin o'quvchilarning yoshi, bilim darajasi va ehtiyojlariga moslashtirilishi kerak.

3. **Ma'naviy va tarbiyaviy yo'nalish:** O'yinlar orqali o'quvchilarda nafaqat bilim, balki ma'naviy qadriyatlar ham shakllanadi.

4. **Qayta aloqa:** O'yin jarayoni natijalarini tahlil qilib, o'quvchilarga ularning yutuqlari va kamchiliklari haqida ma'lumot berish muhimdir.

Amaliyotda o'yin texnologiyalarining qo'llanilishi

O'yin texnologiyalarining samaradorligini ta'minlash uchun ularni turli fanlarda va ta'lim darajalarida qo'llash mumkin:

1. **Boshlang'ich ta'lim:** Bolalar uchun qiziqarli bo'lgan "Raqamli jumboqlar" va "Ranglar olami" kabi o'yinlar orqali matematika va san'at fanlari o'rgatiladi.

2. **O'rta ta'lim:** Tillarni o'rganishda lug'atlarni yodlash uchun "So'z topish" yoki "Tinglab tushunish" o'yinlari ishlatiladi.

3. **Oliy ta'lim:** Kasbiy fanlarda elektron simulyatsiyalar yordamida amaliy mashg'ulotlar tashkil qilinadi. Masalan, tibbiyotda "Jarrohlik simulyatori" yoki iqtisodiyotda "Bozor modeli" kabi o'yinlardan foydalaniladi.

O'yin texnologiyalarining afzalliklari va cheklovlari

O'yin texnologiyalari ta'lim jarayoniga ko'plab ijobiy o'zgarishlar olib kelsa-da, ularda ayrim cheklovlar va kamchiliklar ham mavjud:

Afzalliklari:

1. O'quvchilarning bilim olish jarayonida ishtirokini faollashtiradi.
2. Stressni kamaytirib, o'quvchilarni psixologik jihatdan qulay muhit bilan ta'minlaydi.
3. Turli yoshdagi va darajadagi o'quvchilar uchun moslashtirilgan o'yinlarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Cheklovlari:

1. **Vaqt cheklovi:** O‘yin jarayoni ko‘p vaqt talab qilishi mumkin, bu esa dars rejasi to‘liq amalga oshmasligiga olib keladi.
2. **Resurslar yetishmasligi:** Elektron o‘yinlar va simulyatsiyalar uchun zarur bo‘lgan texnologiyalar har doim ham mavjud emas.
3. **Nazoratning murakkabligi:** Ba'zi hollarda o‘yin jarayonini boshqarish va o‘quvchilarni nazorat qilish qiyin bo‘lishi mumkin.

Kelajak istiqbollari

Ta'limda o‘yin texnologiyalarini kengroq qo‘llash uchun quyidagi yo‘nalishlarda ish olib borish maqsadga muvofiqdir:

1. **Innovatsion texnologiyalarni joriy etish:** Virtual haqiqat (VR) va qo‘shimcha haqiqat (AR) texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish.
2. **O‘qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari:** O‘yin texnologiyalarini samarali qo‘llashni o‘rgatish uchun maxsus kurslarni tashkil qilish.
3. **O‘quv dasturlarini qayta ko‘rib chiqish:** O‘yin texnologiyalarini o‘quv rejalariga kiritish va ular uchun maxsus metodik qo‘llanmalarning ishlab chiqilishi.

Ta'limda o‘yin texnologiyalarining qo‘llanilishi zamonaviy ta'limning muhim qismiga aylanmoqda. Ular yordamida o‘quvchilar nafaqat bilim oladi, balki ijodiy, tanqidiy va amaliy fikrlash ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi. Ammo bu texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etishda mavjud cheklovlarni hisobga olib, ularni samarali hal qilish uchun chora-tadbirlar ko‘rish muhimdir. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga hissa qo‘shadi va o‘quvchilarni kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyatga tayyorlaydi.

O‘yin texnologiyalari ta'lim tizimining barcha bosqichlarida innovatsion yondashuv sifatida tan olinmoqda. Ayniqsa, zamonaviy o‘quvchilarni qiziqtirish va ularning diqqat-e’tiborini jalb qilishda ushbu texnologiyalarning ahamiyati ortib bormoqda. Quyida bu sohadagi yangi tendensiyalar va ta'lim jarayonidagi ilg‘or yondashuvlar haqida qo‘shimcha ma’lumot keltiriladi.

O‘yin Mexanikasining Psixologik Ta’siri

O‘yin texnologiyalarining samaradorligi ko‘p jihatdan inson psixologiyasi bilan bog‘liq. O‘yin davomida o‘quvchilar quyidagi psixologik afzalliklarni sezadilar:

1. **Qoniqish hissi:** Har bir muvaffaqiyatli bajarilgan topshiriq yoki bosqich o‘quvchida ishonch va qoniqish hissini oshiradi. Bu esa o‘qishga bo‘lgan motivatsiyani kuchaytiradi.

2. **Raqobat muhiti:** O‘yinlar, ayniqsa, jamoaviy yoki individual raqobatni rag‘batlantiruvchi formatlarda, o‘quvchilarni yanada faol bo‘lishga undaydi.

3. **Stressni kamaytirish:** O‘yin usullaridan foydalanish darslarni qiziqarli va stresssiz qilishga yordam beradi. Bu jarayon o‘quvchilarning ruhiy holatini yaxshi saqlaydi va ularni murakkab mavzularni o‘rganishga tayyorlaydi.

O‘yin Texnologiyalaridan Foydalanishdagi Yangi Yondashuvlar

Zamonaviy ta’limda foydalanilayotgan o‘yin texnologiyalarining turli shakllari mavjud. Quyida eng dolzarb va samarali yondashuvlar haqida so‘z yuritiladi:

1. **Gamifikatsiya:** Bu texnologiya o‘quv jarayonini o‘yin elementlari bilan boyitishdan iborat. Masalan, o‘quvchilarga “ball yig‘ish”, “darajalarni oshirish” yoki “mukofotlar olish” kabi imkoniyatlar beriladi. Bu yondashuv o‘quvchilarning o‘qishga qiziqishini oshiradi va ularni doimiy faoliyatga undaydi.

2. **Virtual va qo‘shimcha haqiqat texnologiyalari (VR va AR):** Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarni haqiqiy o‘quv muhitiga olib kirish imkonini beradi. Masalan, tarix darsida qadimiy sivilizatsiyalarni virtual sayohat orqali o‘rganish, biologiyada inson tanasi organlarini AR texnologiyalari yordamida ko‘rish imkoniyati.

3. **Simulyatsiyalar va rolli o‘yinlar:** Bu usul o‘quvchilarni muhim qarorlarni qabul qilish va murakkab muammolarni hal qilishga o‘rgatadi. Masalan, iqtisod fanida “bozorni boshqarish” yoki fizika darslarida “kosmik raketani boshqarish” kabi simulyatsiyalar o‘tkaziladi.

4. **O‘yin asosidagi o‘quv dasturlari:** Maxsus dasturlar va ilovalar yordamida o‘quvchilar mavzularni o‘yin shaklida o‘rganadi. Masalan, matematika uchun “Kahoot” yoki “Quizizz” kabi platformalar muvaffaqiyatli foydalanilmoqda.

O‘yin Texnologiyalarini Amalda Joriy Etishdagi Muammolar

Har qanday innovatsiya kabi, o‘yin texnologiyalarini ta’limga joriy etishda ham bir qator muammolar uchrab turadi:

1. **Tayyorlik darajasi:** O‘qituvchilarning o‘yin texnologiyalaridan foydalanishga tayyor emasligi bu texnologiyalarning keng ko‘lamda joriy etilishiga to‘siq bo‘lishi mumkin. Shuning uchun o‘qituvchilarni maxsus malaka oshirish kurslariga jalb qilish zarur.

2. **Texnologik infratuzilma yetishmovchiligi:** Maktab yoki oliy ta’lim muassasalarida zarur texnologik jihozlarning yo‘qligi o‘yin texnologiyalaridan foydalanishni cheklaydi.

3. **Ta’lim mazmunining mosligi:** Har bir fan yoki mavzu uchun o‘yin mexanikasini ishlab chiqish murakkab va ko‘p vaqt talab etadi.

Natijalar va Tavsiyalar

O‘yin texnologiyalarining ta’lim jarayoniga qo‘shilishi o‘quvchilar uchun qiziqarli va samarali bilim olishni ta’minlaydi. Ammo muvaffaqiyatga erishish uchun quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish muhimdir:

1. **Maxsus dasturlar yaratish:** Har bir fan uchun mos o‘yin dasturlarini ishlab chiqish talab etiladi.

2. **Malaka oshirish dasturlari:** O‘qituvchilarni o‘yin texnologiyalaridan foydalanishga o‘rgatish uchun muntazam seminar va treninglar tashkil qilish.

3. **Davlat va xususiy hamkorlik:** O‘yin texnologiyalarini joriy etishda xususiy sektor bilan hamkorlik qilish orqali zarur resurslarni ta’minlash.

Xulosa

Ta’lim jarayonida o‘yin texnologiyalarining qo‘llanilishi nafaqat o‘quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilish, balki ularda

ijodkorlik va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ham xizmat qiladi. Shuningdek, o'yin texnologiyalari orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va faolligi oshadi. Biroq, ularni qo'llashda yuqorida keltirilgan cheklovlarni hisobga olish va o'quv jarayonining asosiy maqsadidan chetlashmaslik zarur.

ADABIYOTLAR

1. Abdukarimov, S. "Pedagogik texnologiyalar nazariyasi." Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2020.
2. Yuldashev, N. "Zamonaviy ta'limda interfaol usullarning o'rni." Pedagogika jurnali, 2021.
3. Rahmonov, Z. "Innovatsion ta'lim usullari." Innovatsiya va ta'lim ilmiy jurnal, 2019.
4. Shomurodova, M. "Elektron o'yin texnologiyalari va ularning ta'limdagi ahamiyati." Axborot texnologiyalari, 2022.